

UNU

ANUL IV ■ MARTIE 1931 ■ NR. 34 ■ LEI 5

COLABOREAZĂ:

geo bogza
victor brauner
rené daumal
al. dimitriu-păușești
andré far
b. herold
kapralic
m. h. maxy
corneliu mihailescu
michonze
sașa pană
s. perahim
paul sterian
roneiro valcia

corneliu mihailescu

orangeade (arome colorate)

REABILITAREA VISULUI

Dorm mult domnișoară, fiindcă din cele douăzeci și patru de ore ale fiecărei zile în care trebuie să te iubesc, aleg șaisprezece pentru a le trece într-o lume de cosmice conlopiri a căror tensiune n'ar putea fi atinsă de nici una din apropierea pe care ni le-ar oferi realitatea, dacă pentru ea aş părași visul și mi-aș propune să te „cuceresc“.

În virginitatea acțiunilor celui dintîi om pe pămînt, mi-ar place să știu nu atât primul lui gest sau prima lui vorbă, cît primul lui vis.

E poate unul din cele mai fulminante momente ale unei preistorii din care mă mai pasionează cu aceiaș ardoare doar clipa în care pentru prima oară un om a înebunit și clipa în care s'a petrecut cea dintîi sinucidere pe planetă. Oamenii și-au făurit o legendă pentru cel dintîi care a ucis, pentru cel dintîi care a aprins focul, dar au lăsat în afara oricărui mit pe cei dintîi blestemați: primul care și-a ars creierii și primul care a refuzat viața.

Dar prin tot vidul lipsei de legendă un clocot răzbate intact cenușa veacurilor: dramatismul clipei în care omul s'a oprit deodată din fuga lui peste dealuri și s'a sfichiuit cu prima întrebare. Sînt întrebări cari își au răspunsul în ele ca pe o măduvă hrănitoare și sînt întrebări cari nu pot fi rezolvate decît prin ruperea violentă din planul vieții obișnuite. Clipa în care una dintr'acestea s'a ivit pentru prima oară în mintea cine știe cărui predeterminat strămoș, e piatră de hotar, deatunci lumea începe să se desfacă în două și nici unul din evenimentele cari au urmat n'au mai putut face tăietura aceasta de brici pe obrazul de dinăuntru al gândirii.

Închipuirea îmi fierbe în clocote pasta acestui trecut, îl reanimă, plămăiește împrejurări fantastice și un cadru uluitor pentru faptul pe care nici un altul nu l'a mai putut egala în tensiune și în inedit: prima înebnire, prima sinucidere. Îmi imaginez participarea în panică a întregii naturi la aceste cele dintîi evenimente cari o răsturnau, un ecou și o deslănțuire de zgomote în munți, o ridicare precipitată a apelor pînă pe buzele cîmpiei, și un salut al copacilor bătrîni vor fi întîmpinat semnele din care o întreagă lume de dezeserați avea să se desfășoare. Fără organizații cari să-l încarcereze, cel dintîi nebun va fi alergat toate văile luîndu-se la întrecere cu apele, va fi amenințat cu pumnii, va fi ros din coaja copacilor și pentru acest cel dintîi delir pe planetă cerul va fi fost roș iar din linia pădurii animalele sălbatice îl vor fi privit nedumerite. Și e o dorință de a închipui ineditul împrejurărilor, de a bănui mobilul acestor prime sfîrșituri în tragedie. Cum a gîndit cel dintîi nebun, care a fost motivul primei sinucideri? Cine a descoperit spînzurătoarea, cine tăierea arterelor, cine otrăvurile din plante și care din toate acestea a servit pentru prima oară? Poate la început a fost înecul, coborîrea în fundul apelor printre crocodili, în brațe cu o piatră ca o mîntuire. Și acum, foarte aproape numai de cîteva sute de ani, cine va fi fost cel dintîi care a întrebuițat revolverul, acest mijloc de trecere dincolo, care mai apoi avea să se întindă ca o epidemie de frunți găurite?

Sinucisul din dimineața asta al cîtelea e dela începutul lumii? Și al cîtelea ai să fii tu?

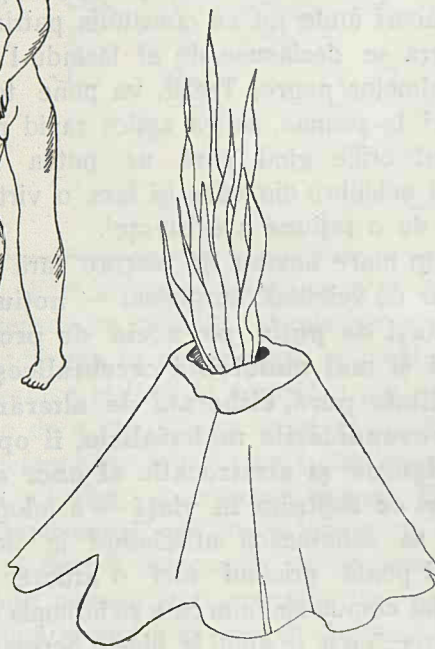
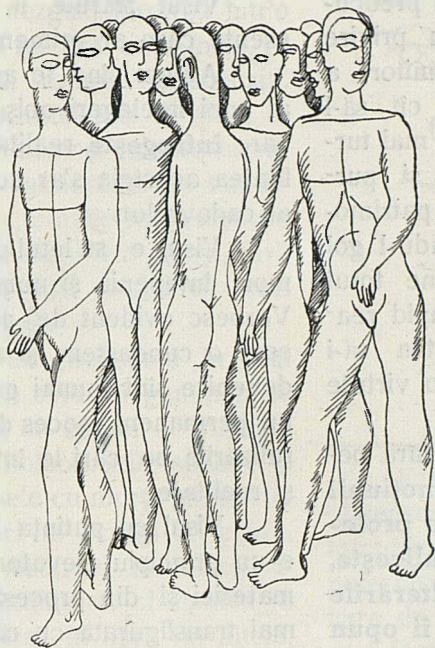
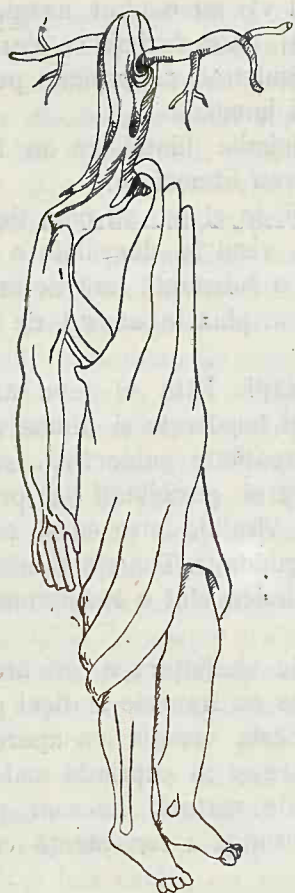
O statistică există undeva în afară de orice registre și e o cifră la care trebuie să răspunzi ca la un apel. Atunci vei intra deodată în angrenaj, numărătoarea va începe rapidă ca într'un comptuar electric: Z. x. c. 3964: undeva pe malurile unui iaz un rus își trece cuțitul prin beregată; Z. x. c. 3965: un oraș luminos, un pod de piatră, un plescăit de ape reci; Z. x. c. 3966: departe, argentina, un foc de revolver, o frunte de femeie; Z. x. c. 3967: asta e cifra ta, o saluți, și în clipa următoare nu mai ești; cealaltă: Z. x. c. 3968, a și căzut într'o colibă marocană, e cald și cadavrul va fi îngropat repede.

Deacolo, din fundurile începutului, primul sinucigaș patronează ca un sfînt aceste existențe numerotate, pornite din formula lui, toți cîți într'o zi îi vor repeta plecarea și cîndva în viitor, cînd toate calendarele se vor topi într'unul singur avînd ca sfîinți pe *cei dintîi* cari au întreprins o acțiune nouă pe planetă, atunci o zi va fi rezervată primului sinucis și la fel o zi pentru un sfînt al nebunilor. O cerneală va sfîrși pentru a le crea o aureolă și o poveste evocînd cataclismul clipei cînd și-au trosnit mintea și ființa repezînd-o în afara drumului de pînă atunci.

Dar mai din adîncime de cît ei, e omul care a visat pentru prima oară confundîndu-se poate cu însăși cel dintîi om de pe planetă. Nu cunosc mecanica visului prin ere, poate s'a desăvîrșit paralel cu posibilitățile minții evoluînd dela confuz și estompare pînă la precizia de forme sub care a putut fi luat drept o a doua realitate; dar poate a apărut așa d'ntr'odată și atunci care va fi fost atitudinea omului trezit față de întîiul său vis? Lumea din vis ca și cea de dinafară era pentru el tot atît de nouă, tot atît de surpriză, tot atît de nejustificată. În confuzia inițialului ofereau aceleași posibilități, ar fi putut crede că a trăi în înseamnă a visa și în loc să-și plaseze acțiunile în realitate pornind strîmb în prundiș, s'ar fi retras în vre-o grotă și în somn convins că astfel e adevăratul fel de viață. Țesătura acestei fantezii n'are să se destrame de eventualele rinjete ale unor teoreticieni ai sensului comun și nici credința că **orice** s'ar fi putut întîmpla pe planetă, că forma ei actuală de viață nu corespunde unei necesități de terminate ci e o întîmplare oarecare din alte infinite posibilități de devenire.

Dealtfel, nedumerirea aceasta față de vis și posibilitatea unei confuzii între el și viață, sau posibilitatea altor feluri de viață, are o vechime care se urcă pînă în timpul unde calendarul actual începe să meargă deandratelea pentru a putea arăta ani în care a trăit și a gîndit *Tchouang Tzeu* filozof și poet chinez ale cărui pagini despre vis sînt proaspete și acum după cîteva mii de ani. „Tant qu'ils rêvent, ils ne le saveht pas. Certains interprètent même le songe auquel ils sont en proie; c'est seulement en sortant de leur rêve qu'ils le reconnaissent pour tel.. Les sots croient être actuellement éveillés, et se flattent de savoir s'ils sont rélement princes ou paysans. Confucius et toi vous êtes des songes, et moi qui vous le dis, j'en suis un moi-même.“

Une nuit, moi, Tchouang Tzeu, j'ai rêvé que j'étais un papillon voletant de ci de là, un vrai papillon et j'étais inconscient de mon individualité humaine. Soudain je me reveillai et me retrouvai moi-même, couché sur le dos. *Je me demande si j'étais alors un homme rêvant qu'il était papillon, ou si je suis maintenant un papillon rêvant qu'il est homme“.*

victor brauner

Și mă gîngesc la o antologie a visului, povestit simplu, fără nici un meșesug, un vis fiind frumos prin însăși substanța lui care nu trebuie alterată de nici un stil sau fantezie oarecare.

Sînt visele vechilor regi trecînd prin legendă din generație în generație. Sînt visele haiducilor și visele condamnaților la moarte. Sînt visele chinuite ale asceților. Sînt minunatele vise ale ocnașilor cari se pregătesc să evadeze. Sînt visele roșii ale anarhiștilor. Sînt visele de speranță și de amăgire ale jucătorilor de cărți. Sînt visele viscoase ale prostituatelor. Sînt visele marinarilor și visele oamenilor negri. Sînt visele dela tropice și visele dela polul nord. Sînt visele lascive ale adolescenților. Sînt visele aureole și visele coborîre în iad.

Și iubesc visele fiindcă sînt subversive. Fiindcă sfredelesc în carne și restabilesc imanențele unei justiții cinice. Tu servitorule umil pe care stăpîna te-a palmuit trufașe, să știi că peste noapte trupul ți s-a svîrcolit și a gîfîit văzîndu-te cum te apleci deasupra ei sgrunțuros ca un trunchi de copac, cum îi desliințezi rochia, încet, sadic, cu ritualul unei judecăți de apoi. Tu dormeai undeva în neștiință, dar visul avea grije să te răzbune. A doua zi stăpîna își va fi privit cu ciudă ciarcănele din jurul ochilor, lîngeria motolită — motolită de tine — și își va fi mușcat buzele consumînd veninul unui șarpe închis în însăși formula ei biologică.

Și sînt apoi răzbunările năstrușnice împotriva acelor personaje cari pentru o mărire a demnității proprii își spun singuri „d-voastră“. Mărturisesc bucuria mea, ori de cîte ori văzînd rigiditatea gravă a vre-unui ministru sau a vre-unui profesor universitar, mă gîndesc că peste noapte

s-ar putea visa masturbîndu-se tinerește. Sau ființa de gesturi maiestose a vre-unui mitropolit, pomenindu-se gîfîind asudată în camera vre-unei prostituate de periferie.

Dacă o cronică scadalosă ar dovedi că aceasta din urmă se întîmplă chiar în realitate, rostul visului nu dispare; în realitate, întîmplarea ar fi un corectiv firesc și numai apariția ei în vis și în chip subversiv capătă savoarea și virtuțile aceluia morb de cinice restabiliri și puneri la punct în panică. Fiindcă nu mai interesează restabilirea decît ca tensiune și inedit, îmi este indiferent principiul în baza căruia se face; o restabilire fadă rămîne meschină chiar dacă e făcută în numele vre-unei idei de supremă justiție.

Doar visul ca un sifilis al subconștientului colorează sufletul cu spuma unei rozeole spirituale.

Totuși, substanța lui intens terapeutică și intens corosivă, trecută într'un mediu de vîscozități cerebrale, a fost acoperită de gelatinozitatea cu care această lume ia cunoștință chiar despre cele mai incandescente și mai chinuitoare evenimente.

Decăderea visului, ca și decăderea dragostei, ca și decăderea poeziei s'a întîmplat atunci cînd a început să traverseze lumea burgheză. E poate o conformație organică a indivizilor cari o compun neputința aceasta de a seziza convulsiv frumosul, e poate o îngustime și o împăienjenire a ferestrei prin care privesc în afară, e poate un defect de construcție, lipsiți de o scară largă și de un peron vast în fața sufletului, preocupările de tensiune sărbătorească — arta, religia — trebuie să-i ocolească și să pătrundă tot prin dos, prin jegul scării de serviciu. Porcini, fac ravagii în lumea sensibilității reducînd totul la etalonul emoție de care sînt capabili. Am avut întotdeauna impre-

sia penibilă că orice frumusețe nu poate intra în conștiința unui burghez decât *pe brînci*.

O aceeași ingenuitate și înjosire a trebuit să sufere și visul și e interesantă ca o culme a poltromaniei atitudinea luată față de el. Nevoindu-se devastat de nici o preocupare gravă, consumind întrebările chinuitoare cu privire la viață bine izolate într'un strat dulceag și hrănitor, a aranjat și pentru vis cîteva explicații suficiente cît să-l dezarmeze și să-l pună în imposibilitate de a-l mai turbura. După o noapte în care a fost luat pe sus și purtat într'un peisaj de flăcări unde tot ce constituia patrimoniul și valoarea terestră se desfăcuse de el lăsîndu-l gol și bătut de acizii spaimelor negre. Trezit, va pune totul pe seama unei derajări la stomac, se va aplica rapid realității, ocolind precaut orice gînd care ar putea să-i zdruncine lamentabilu-i echilibru din care își face o virtute și se cramponează ca de o rațiune a existenței.

Dar în același timp mare amator de plăcere fără pericor și mare proprietar de veleități, burghezul — **noțiunii acesteia nu opun cîtuși de puțin pe aceia de proletar, încă mai confuză și mai mototolită cerebralicește, ci îi opun o spiritualitate pură, eliberată de alterările pe cari le produc revendicările materialiste, îi opun punctul de vedere riguros și aristocratic al unor atitudini pure față de tot ce întîlnim în viață** — a adoptat visul pentru bucătăria sa sufletească utilizîndu-l în doze și tensiuni cari să nu-i poată pricinui nici o ardere. A visa, a devenit în limbajul comun sinonim cu a se întîmpla ceva frumos care ți-ar place, cu a te gîndi la binele persoanei tale: visez să ajung șef de birou, visez să ajung actriță de cinema, visez să cîștig la loterie; iar dacă în somn visul nu mai produse senzația de plăcere și de frumos, atunci nu mai este vis ci *coșmar*. Frecvența exclamație „*parcă e un vis...*” nu pornește din vre-o transfigurare, din vre-o puternică pătrunde cu esența lumii cînd lucrurile își pierd rostul lor comun și într'adevăr totul pare un vis, ci e legată de noțiunea aceleiaș frumos-plăcere personală, „*parcă e un vis*” se spune atunci cînd gramofonul cîntă în iarbă iar femeia dorită e aproape, odată cu sticla de vin la gheață.

Ori, visul e cu totul altceva și din alterarea pe care a suferit-o, o **reabilitare** va trebui să-i vină.

Importanța științifică pe care i-a acordat-o doctrina lui Freud, sau cadrul de preocupări al spirițiștilor, nu are nici o legătură cu ceea ce vreau, e vorba de o reabilitare a *ideii de vis*, de o galvanoplastie în platină a *atitudinii* pe care omul o ia în fața lui.

Vreau ca atunci cînd exclamația aceasta ar fi singura adecvată pentru exteriorizarea în cuvînt a unor puternice trăiri interioare să pot spune „*totul e un vis*”, fără ca prin aceasta să mă văd coborît la un nivel comun cu cîntăreții și cîntărețele de romane. De buzele lor cuvîntul *vis* — care poate își trage nenorocirea și din faptul că rimează atît de bine cu „*paradis*” — e rostit fără să isce nici un cutremur, e palid, e dezumflat, nu mai spune nimic, sau atunci cînd spune, sensul lui e deturnat pe linia unor încîntări de artificiu, nesuținute de nici o pasiune, de nici o lumină.

Vreau visul trăsnet care să despice ființa și să-i reveleze o altă lume, vreau visul mai substanță, mai scrișnet, mai edificator decât însăși realitatea.

Vreau visul voiaj fantastic în subconștient, vreau visul sondă, visul solid, visul sinucidere.

Vreau visul vis. Visul vis nu e visul năzuință, nu e visul proiectare în viitor al unor dorinți ce s'ar vrea îndeplinite, ci e visul pur, visul trăit cu pasiune pentru farmecul, pentru substanța lui imediată.

Visul stăruie în adîncimile ființei ca un flacon cu esențe care ar primi mereu atmosfera.

Atunci cînd te apropii de el pe alt plan decât acela al unei înțelegeri obișnuite, visul își desvăluie o substanță care **întregește** realitatea, o substanță fără de care amorfitatea acesteia s'ar accentua pînă la sensul de inutilitate al cadavrelor.

Visul e suletul realității. Fără el totul ar fi rece, mort, înțepenit și numai el încălzește și animă realitatea. Vorbesc evident de acea realitate subiectivă, singura pe care o cunoaștem și ale cărei posibilități de prefaceri și devenire sînt numai grație visului, între ea și ei existînd un permanent proces de fecundație. Toate acțiunile și toate realizările pe cari le întreprindem sînt o rezultantă între vis și realitate.

Visul cu puțința lui de desființare a oricăror rigori, e un principiu elevator opus cu frênezie statice greoaie a materiei și din procesul acesta creația va apare cu atît mai transfigurată cu cît va reuși să cuprindă mai mult din elementul vis, în minimul de materie necesar pentru ca realizarea să aibă un contur și o consistență care să o poată face sezizabilă.

Fără escapadele lui în afară și în inedit, fără căutarea-i laborioasă — pare un joc facil și totuși o intensă și nevăzută energie îl susține — totul ar fi o repetare în același, nimic nou n'ar putea veni să rupă lanțul unei sclavii în anchiloză.

Dedesuptul acțiunilor noastre visul întinde un postament de influențe, un sistem mărginit de două extreme diametral opuse, deoparte visul cu influențe vegetative, de cealaltă, visul infuzînd tensiuni de extraordinară și incandescentă tensiune, iar între ele, o floare multiplă, exuberantă, fantastică.

Visul cu influențe vegetative e visul care acaparează ființa, îi desființează resorturile și o prelungește dezarticulată într'o viață unde cel mai mic gest în afară e o îndrăsneală, care sperie, un mușgai verzui se așează la suprafața acțiunilor ca peste bălțile stătute, dar spre fundurile din ce în ce mai adîncite încep să se desfacă algele unei supersensibilități recepționînd cele mai fine freamăte, cele mai nerostite chemări. Cu pinza aceasta de păianjen țesută între coaste, ființa va aluneca în cît mai multă umbră rămînînd veșnic în afara organizațiilor în care ar fi putut fi valorificată într'un fel sau în altul.

Și nu pot trece mai departe fără să citez numele poetului Bacovia acest pur reprezentativ al visătorului vegetativ și rîndurile de aici aș vrea să însemne mărturisirea unei adînci înțelegeri pe care o fac temperamentului său de autentică sensibilitate, vocației și destinului său poetic, indiferent și dincolo de lipsa nici unui fel de afinitate între realizările sale și viziunea mea despre poezie.

Visul coplării prelungește confuzia dintr-un basm și realitate menținînd o lume de întretăieri multiple în care stelele sînt amestecate cu ochii pisici or și copacii de afară fumează odată cu sergenții străzilor.

Visul pubertății pune un jar pe buze, dealungul gîtlejului o sete chituitoare, în carne o spaimă nedeslășită de tot ce va trebui să vină, doar pielea de sub pleoape

se învinețește ca o bandă de doliu pentru tristețile, izbucnirile, desnădejdlile de dinăuntru. Cei mari **cunosc** asta, își zîmbesc între ei semnificativ, opresc **superiori** orice început de mărturisire „lasă știm, am fost și noi așa, o să treacă...” dar adolescenții refuză cu dezgust intrarea într-o maturitate care le-ar terfeli visul și își rezolvă viața între 17 și 25 de ani, trecînd dincolo, proaspeți, frumoși neîmblînziți.

Și e visul sublimărilor erotice, altfel aici și altfel în sgîrie norii americai, dar pretutindeni aceiași juisare în vid din trupul contractîndu-se sub minile imateriale ale femeilor plăsmuite în fierbințeala creierului, femeile minunate ale visului, fără maniere, fără dantură de aur, fără galoși, fără cărți de vizită, femeile extraordinare ale visului pe cari le iubesc profeții, martiri, ocașii, poeții.

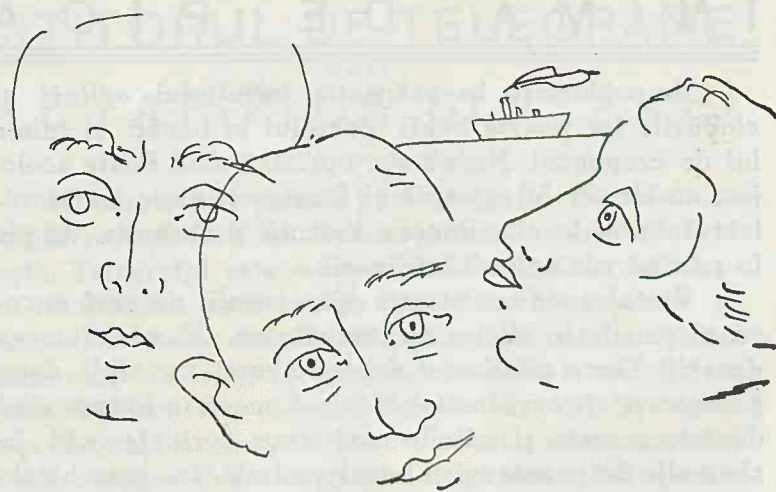
Și e visul în care mori și te ații deacuma în altă lume. Sînt visele cu morți chinuitoare, cînd un genunchi se așează deasupra pieptului, și te apasă, un spasm al trupului, în gîtlej se îngrămădesc nedeslușite bolborosirile spaimei și te trezești țîpînd în noapte și sînt visele cu morți minunate, un șirag de draperii albe printre cari te scurși la infinit, în fiecare clipă crește senzația unei dizolvări în întreg universul, deci moartea nu pare o desființare ci deabia o regăsire a ta în tot ce există, în pietre, în flori, în altele.

Și poate e cite un fel de vis pentru fiecare fel de om urmînd în țesătura lor multiplicitatea fizionomiilor umane. Atunci, va fi fost cîndva un vis care a dispărut odată cu omul lui, un cel mai superlativ vis pe care nimeni nu-l va mai putea visa vreodată. Dar mintea, ca și pentru spațiu, ca și pentru timp, ar vrea o limită: cît de mare, cît de infinit e numărul viselor?

O tristețe nesfîrșită mi-a întovărășit întotdeauna acțiunile: conștiința că revoltele, desnădejdlile, elanurile pe cari le consum nu sînt ale mele, că în aceeași clipă trec identice prin cine știe cite milioane de indivizi; dar visul meu din noaptea care a trecut, e visul meu sau e al vreunui indian deacum cîteva mii de ani și s'a repetat numai în mine? În fiecare noapte se visează atîta de enorm pe planetă încît poate tot va fi fost ajunsă clipa cînd nici o combinație nouă n'a mai putut fi făcută și visele vor fi început să se repete ca un covor uriaș.

Dacă ești aproape sigur de ce va gîndi un anume om în anume împrejurări, niciodată coordonatele acestea nu vor putea anticipa cît de vag asupra viselor lui. Singur visul scapă oricărui control, el e singurul dintre cascadele interioare deasupra căreia perfidia educației nu s'a putut întinde cu legea ei de „cum trebuie să fie” obligîndu-l la un anumit fel, așa cum a făcut gîndurilor, sentimentelor, aspirațiilor.

Visul o permanentă efervescentă a neprevăzutului, singurul mînz sturdalnic dintr'o herghelie de posibilități încătușate de rațiune. Deaceia la extrema cealaltă a influențelor lui, e visul care infuzează dinamică, e visul grație căruia s'a întîmplat tot ce e grandios pe planetă. Se crede că marii animatori, acei cari au trecut prin viață ca un vîrtej, în urma lor iscîndu-se prăpăstioase prefaceri, ca și marii îndrăsneți, acei cari cu o vorbă sau cu un gest au schimbat cursul istoriei, ar datora energia și reușita lor unei prodigioase *capacități de cunoaștere* a împrejurărilor dintr'un moment dat, ori acesta este o lature cu virtuți complet statice și desfășurarea acțiunilor lor în extraordinar a decurs tocmai dintr'o *putință de a ignora* orice împrejurări și orice realități.

michonze

Fără această puțință care să compenseze și să co-vîrșească pe celelalte, simpla cunoaștere a lucrurilor va fi întotdeauna în detrimentul acțiunii, ele își vor desvîlui puternice rațiuni de a rămîne așa cum sînt și orice încercare de a le schimba ar părea o aberație, aberație care se înfăptuește totuși atunci cînd cu pasiune începi să nu mai știi nimic și acționezi orbește. Orbește, Columb a traversat oceanul, orbește, și Bonaparte a bulversat continentul. Dacă și-ar fi dat seama cît de criminal ne la fel cu ale celorlalți oameni sînt aspirațiile lor, ar fi fost pietrificați de spaimă și nici n'ar mai fi îndrăsnit săși le mărturisească. Dar au putut să ignoreze orice altă rațiune, să nu mai țină seama decît de imaginea pe care o aveau în vîrfurile pupilei și să o ajungă.

Cutezanța, puțința aceasta de a ignora realități care pe alții îi înspîimîntă, își trage seva și se hrănește cu surcurile substanțiale ale visului. O chemare de dincolo de înțelegere face ca în țesuturile cele mai adînci ale ființei predestinate acolo unde se elaborează obscur direcțiile pentru viață, să se infiltreze și să pună stăpînire conștiința că totul e vis. Și asta în loc să ducă la o pasivă retragere în sine, este din contră dinamul unei extraordinare acțiuni în afară, nimic din tot ce are masiv și consfințit de veacuri nu mai sperie, în toate fibrele se repetă ca un memento: „e vis, e vis tot ce te înconjoară, e vis tot ce se întîmplă, e vis tot ce faci, îndrăsnește orice, totul e vis, poți să visezi orice...” lumea și rosturile ei se clatină, nici o îndreptățire n-o mai susține și dacă acel în care s'a trezit conștiința aceasta are puțințe conforme, nimic nu-l mai poate împiedica să o răstoarne.

Dar, așa cum a spus Ilarie Voronca, toate acestea nu sînt decît începutul. O reabilitare a visului, o reabilitare a mea, o reabilitare a noastră, va urma.

geo bogza

IN CONTRIBUȚIUNILE SUMARE LA CUNOAȘTEREA MIȘCĂRII MODERNE DELA NOI publicat în numărul trecut din *Unu* am comis omisiuni. Astfel a lipsit numele poetesei de singulare nuanțe *Filip Corsa* prezentă la „Contemporanul” și la „Unu”; precum și colaborarea prietenului *Corneliu Michailescu* la expoziția modernă dela Artele Decorative din 1929.

m. h. maxy

Vor apare în cursul lunii

JACQUES G. COSTIN: *Exerciții pentru mîna dreaptă și Don Quichotte*. Ilustrat de Marcel Iancu și D-na Milița Pătrașcu.SAȘA PANĂ: *Echinox arbitrar*. Ilustrat de M. H. Maxy (Editura *Unu*).

INIMA DE PICĂ

Se prăbușesc în prăpastia infinitului oglinzi și cioburile lor poartă ochii poetului în bucăți și inima lui de crepuscul. Nu se vor opri *niciodată*. Poate acolo, jos, un alt cer le așteaptă și frumuseți nude cu vioré-lele doliului la cingătoarea absentă și coroane de vis în păr se vor oglindi într'însele.

Vîntul conduce atenția spre coralii de cari ancorează mările în zilele de sărbătoare. E sărbătoarea durerii. Trece poezia cu degetele roze, cu sinii două granate și sfircuri fosforescente. Lunecă în fiecare rînd dantele secrete și mîinile cari le-au scris le văd în sbor alb de pescăruși. Fluturi pudrați ca marchizele porțelanii lasă pe candelabre amprenta sborului de îngeri.

Dar fiecare fluture ascunde un vierme și un miracol precum în clopote, sunetele. Prin grădini, copii se joacă cu întinericul și umbrele. Noapte. O singură stea: steaua neliniștii.

Părinților! Atenție! Vă proiectez imaginea caselor cu ferestrele acoperite și a închisorilor. Atenție! Fetele voastre vor deveni prostituate; iar băieții, asasinii. Ii voi iubi. Acum sinteți liberi, părinților!

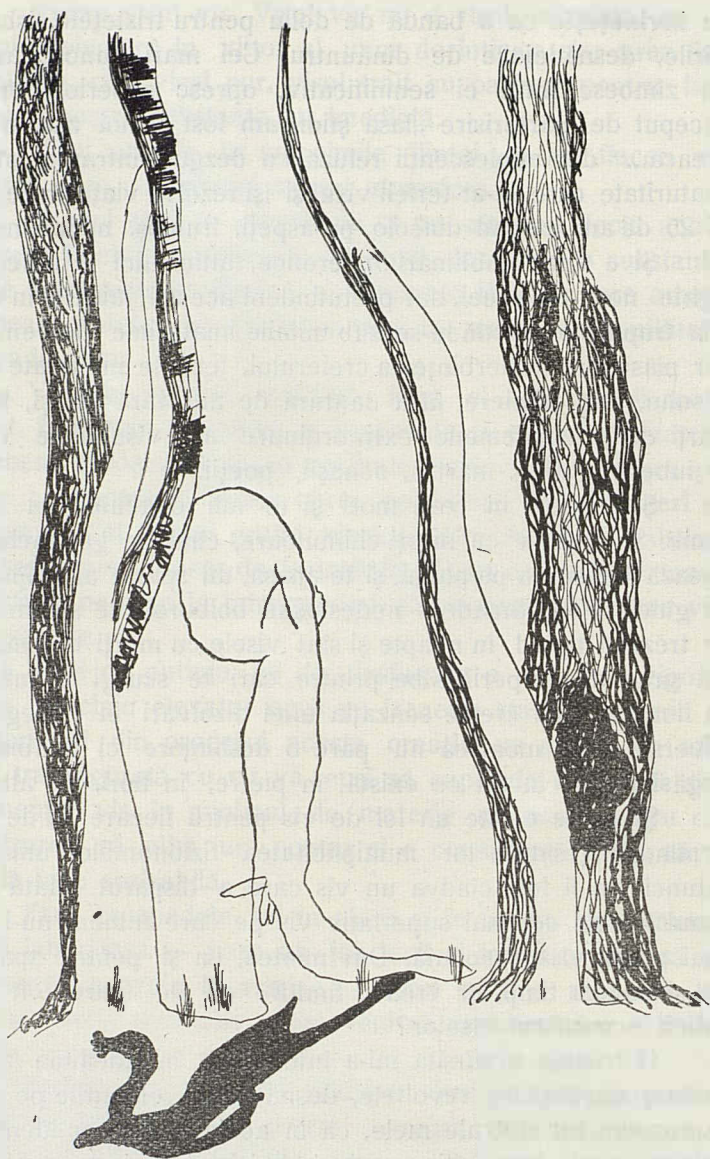
Peste mlaștină, poetul va trece ușor ca Isus pe ape. Va adormi la umbra torturilor în fiecare zi virgină și totuși similare. Ajuns în parcul cu păuni și cadavre, va escalada ridicolul din platitudinea adevărului și va visa. Vis—bijuterie încuiată în caseta somnului. Vis—singura REALITATE pe care nimeni nu ne-o poate fura. O disperare înfloarește în vis ca o rană și sîngele picură libelule dintre coaste; un munte se dărîmă fără sgomot pentru ca pe creștetul lui să crească corăbii cu bufnițe și victime. Apoi, cu amintirea la braț să treci printr'un defileu de dalii, pînă la orașul ca un cucui pe nordul țării. Ești în grădina cu salcîmii inestetici, cu gemetele bolnavilor așteptînd vizita în căruțe. Fete anonime cu desnădejdea dizolvată în ochii din care sufletul se evaporă cum un unghiu se deschide și moare în linia dreaptă. Ești lângă zăplazul aplecat ca o soră a soarelui și sfera de piatră mai mare decît tine te minunează ca și la patru ani cînd te ascundeai după ea. Vis vid viciu. Evenimente și obiecte trec surprize printre degete și ochi în senzații imponderabile.

Cine a trăit odată imaginea suplă a expresului în viteză pe serpentina muntelui spre golul prăpastiei surpriză deschisă după ultima încovoiere? E un fior pe care numai frumusețile vagi sau frumusețile eterne din secunda încrucișărilor subite de trenuri, ți-l pot dărui. CINE N'AR DORI SĂ MOARĂ VISÎND CĂ MOARE?

Acum, la Santa-Fé, vagabonzii putrezesc la periferii și parfumul de mort excită orașul și-l trece prin vijelia sexuală a sfîrșitului de an 999. Fecioarele știu că vor muri mîine și se întreabă nedumerite de ce au rămas fecioare.

Sînt înlăcrămate, brune, cu talia de oțel și pupile din două țevi de revolver. Ochii lor te condamnă să crezi în noapte. Altele¹⁾ sînt palide, poartă o cheiță de palisandru prinsă de șiragul colierului și tăcerea lor trezește vitraliile melancoliei.

1) Fecioarele de clasa I-a.

b. herold

O zi cu arborii înfloriți în rochii de mireasă. Pe o bancă a bulevardului aștept pe nimeni ca o oglindă a fiecărei clipe. Mă doare mă doare lumea *grăbită* spre ministere, căzărmi, fabrici... copii, eleve grăbite spre școli poartă în ochi povara din spate. Cerul era numai cer. Toți se grăbiau și mîine la fel.

INUTIL.

Nimeni nu va putea să sară peste umbra proprie. Elevele poate se grăbeau spre școala din strada Ireală unde cele două coridoare albe, nesfîrșite erau cît o zi printre dune. Școala la care am ținut trei lecții stenografiate pe cărți de vizită de școlărițe cu genele lungi și cu indexul complectînd tocului o cocoasă. Cîte un zîmbet se filtra din colțul gurii ca o busolă a păcatului și le murea în obraji cum mor undele concentrice, lovindu-se de ploapele de sticlă afumată, obosite. Toate aveau 17 ani și dacă ar fi murit asasinate ași fi condus șiragul sicriilor spre oceanul de culoare cîmîtir de unde ca niște cutii de surprize ar fi pornit spre insula piraților necrofili. Apoi, rămas singur ași fi plîns o zi, două, trei.

Imi amintesc. Cursul despre Bobina de inducție Mimi începea astfel: Prima oară cînd a fost pusă în Funcțiune, un scurt circuit a distrus culoarea VERDE a sîrmei inductorului. Deatunci captează electricitate negativă dela un acumulator Schopenhauer, funcțio-

nenză la atingeri repetate cu palma și emite scînteii prin porii în diagonale multiple. Polul pozitiv e de cupru care, polarizat, se înlocuiește cu spleen nelămurit. (Faraday).

Cursul termina

— Și care este, o! Zarathustra istorioara moralei tale?

Și Zarathustra răspunde

— Morala mea este fără istorioară.

■

O flamură virtuală înfășură noaptea și din virtutul fantomelor se desface sarabanda împetrișată a pocnetelor surde, a cupelor naufragiate în smoală.

Impreună. Agnès cu cocarde albastre sub frunte, cu unghiile și unghii și migdale. Și cînd trotuarul devine cît o trăsătură de unire trecem lipiți precum calcani. Fiecare frunză, fiecare scînteie, înseamnă un mister. Frunza, un mister verde; licuriciul — misterul stelelor și al pléoapelor.

Linie orizontală de noapte epuizată. Intr'o noapte fără peisaj și cu parfum de plumb filtrat din sertarele tipografiei, Perahim ne-a mărturisit: ziua bună nu se caută la dinți. Și replicile au murit gîtuite fiindcă adevărurile trebuiesc exhibate ca bicepșii pitorești pe ring. Proaspete. Dece o sală de așteptare a ideilor? Să se turneze metamorfozele unui cadavru. Mi-ar place această vedetă viermănoasă să-mi purifice spiritul.

■

O înștiințare, o tragedie

Ana Dinu: nu te-am cunoscut, nu ne-am întâlnit niciodată sau poate, anonime, privirile noastre au întins — o clipă — două ațe; dar brațul meu se ridică acum spre plafon și trimite un salut roman, mut, destinului tău închis într'o valiză de bare negre, la 1 Ianuarie 1931.

— așa până

CITITORUL DE TELEGRAME SAU METAFIZICA SINTAXEI

P R E F A Ț Ă

Sfinxul a fost primul post telegrafic. Oracolul din Delphi primul fără fir. Pythia prima domnișoară dela poștă. Telegraful este o invenție antică. Este înfățișarea modernă a unui vechiu procedeu de expresie și transmisie. Orice domnișoară dela poștă este o Pythie. Orice stilp de telegraf — suport de vrăbii metafizice, oracol bolborositor al lumii de dincolo. Angela angină stop. Urgență arginți. Gellus. Nu citesc romane, nuvele, poezii, volume. Urăsc lungimile, descrierile, dialogurile, explicitul. Nu mă interesează accidentalul decît accidental. Insetat caut numai miez, esență tare, urăsc moalele și lichiefiatul.

Romanele sunt făcute numai pentru omul mediocru care nu trimite și primește telegrama decît la botezuri, nunți, onomastici și morți.

Fericiți oamenii de afaceri. Dau și primesc telegramme în fiecare zi. Dar înțeleg ei metafizica telegrammei?

Imi trimit telegramme zilnic mie însu-mi. Și primesc deci, zilnic telegramme. Asfalt adam stop. Măr marinar merinde stop. Nae remember diavol. Agesilau. Alcool zebra stop. Venin lujer arhanghel stop. Cariatida var ebulițiune stop. Tomul X Babel. Safirin.

Subtila plăcere de a alunga cataligele conjucțiilor, contraforții prepozițiilor, plapuma adverbilor, plasa de siguranță a complimentelor directe și indirecte.

Momentul este culminant. Muzica tace. Acrobațiile cuvintelor se vor face fără plasă. Dedesubt foiesc lei și tigrii. Aligatorii pîdesc verbul. Pe trapezul stop se agață frazele defrazate.

Alcătuitorul de telegramme este un om genial. Este omul genial. El construiește propozițiile diu substantive și verbe fără ajutorul vreunui element catalitic. Substanțele se îngemănează prin sudură autogenă. La început se construiau clădirile în bolovani strînși unul de altul cu scoabe de fier. Apoi cineva inventă tencuiala. Azi vom înălța turnul babelic în beton armat. Ferestrele stop vor răcni cu lumină măruntaiele sgîrîie norului telegrafic al poemului pur.

Dar telegrammele cifrate! 1248 stop 3125 stop 2222. xi.

Cifrele înlocuiesc cuvintele. Substitui verbului cifra abstractă. Nu mai citești verbe, ci ideia răsare din cifră ca dintr'o fîntînă arteziană miraculoasă, ca din gaura vulcanică a Delphilor, ca din gura spasmodică a Pythiei, citești destinul tău, destinele în forma ghiarelor sfinxului, din mișcările cozii lui în vârful căreia crește ca o reclamă luminoasă ghicitura pe care cu prețul morții vrei să o afli.

Sintaxa moștenită este darul unei epoci logmachice de oribilă decadentă, de inutilă parafrizare. Trăsăturile de unire inventate, adjectivele scornite pentru a uni cuvintele într'o frază cu înțeles au dus la distanțarea cuvintelor și la deslinarea sensului. Trupul expresiei a fost sfărîmat ca o statuă antică, epigrafiile și istoriografii au reunit membrele de marmoră cu ipsosul sintactic. Lama penitei să ferestruiască molozul. Bucățile de marmură se vor reuni și suda la apropierea magului care va ști să telegrafizeze. paul sterlan

NOUL MERS AL INIMII

Conduse de un deget trenurile trec mai departe
cineva coboară la poduri salutat de santinele
cercetează ochii de conjunctivită sexul de blenoragie
și când o altă lume trece în altă parte
își lipește ca pe o marcă sufletul de geamul

compartimentului

și călătorește în vis peste cîmpiile țării
un zîmbet ca o barcă îl poartă în amintire
cînd o femeie i s-a prelins printe degete
și de afară noaptea sgîlția furioasă ferestrele
sînt nopțile de viscol și nopțile de dragoste ale verii
sînt nopțile sfîșiate de trăsnete și nopțile cu

ofranda galbenă a lunii

sînt nopțile în care ai auzit primul țipăt al apelor
sînt nopțile în care îți aniversezi nașterea, sinuciderea
și fiecare trăită sub ploaia de flăcări a locomotivei
pînă ce a doua zi orașul își trimete hamalii
acești mesageri albaștri ai sosirii
cînd străzile se desfac în față și totul e aproape
acum deneș iosif prezintă raportul ultimilor noțiuni

siluite

și grădina păstrată sub pleoape ca în fotografie
își ingenuche arbori într'un salut de credință
acolo o mîngîiere pe creștet fusese din mîna bunicului
și toate întîmplările vechi stau presate în atmosferă
o retrăire a lor, grăbetă printre sbărniitul soneriilor
dintr'o cameră se ridică palid adolescentul de

saptesprezece ani

și își salută în cel care intră, ucigașul
arătîndu-i primele picături de cerneală de pe degete
și primele picături de sînge încheigate pe inimă
dar o cuirasă de vorbe aspre a fost trasă peste ființă
adolescentă atîrnă în pereți ca o haină ce nu mai

poate fi purtată

(și totuși EȘTI TU, adolescentul, acela cu obrazul
ascuns în tăcere
cu mîinile sfințite în undelemn cînd generozitatea te

copleșește

cînd lacrămile nu mai pot fi reținute și izbucnesc

prin cerneală)

dar azi mîinile duc cu satisfacție chinină la buzele
nevinovaților

și fruntea se încruntă ca o coborîre de barieră
cînd altul se svîrcolește în față sa și își anunță

sinuciderea

pupila se închide în fața delirului și nici o amintire nu
trebuie să turbure

această izbucnire în ris tocmai la capătul țării
cînd scaune largi îl cuprind pe flosi și conversația
iar eroii grotești ai tîrgului defilează sub fereastră
acvatic bamhalaz trecu cu barca prin pălăria inversă
și sgomotul de alpaca vestește festivalul lojei masonice
noapte petrecută printre picioarele păsărilor jertfite
aceleași pe care cu o seară înainte fratele lui călugăru
le văzuse mîinate de sufletul neiertat al sinucisului
noaptea scoate ochii morților din orbite
și îi aruncă în geamurile trenurilor care o străbate
de undeva din umbră fința îi privește regăsindu-se
e revenirea din totdeauna în orașul cu firme luminoase

PROFIL TAIAT INTR'O LACRIMA

În ținutul amar ochian glasul tău
Și ca mărci poștale te privesc ferestrele, ușile
Ai spune: cameră de hotel și uite arborii
Își întind gîtul precum cîinii de vînătoare

Încă zece pași vîntul mă ia de braț

Concav rîsul

Și sonata ca o poliță de asigurare
Sub visle stelele cad chei în cerneală

Lacul

Creierul oscilează ca un compartiment în transatlantic

Dacă ai știi, dacă ai știi suvenir acest sărut

Părul tăiat ca vorbe

În trepte un gînd

Un cuvînt mireasma

Tunel în alcool sgomotele

Cum drumuri se închid ca vitrinele la șapte seara.

Pînă în piept tremuri circulă gramatical

Frunte ca inimă și ochii tăi sunt gări

O îndoială urcă în vine ca o tristețe

Ca o injecție

Vîntul și-a tăiat coiful în cristal

roneiro valcia

T R A N S L U C I D

Statuie fără brațe timpul gol,
E cerul în duel, scripiti de spadă,
Ies îngerii din cîmp în dans domol
Și-s brazilii ninși în brandenburguri de paradă.

În aier, clipe de săpun se sparg —
Pe cînd, încet, prin pulberea astrală
Răsună pașii note de cristal
Pierdute rar în zarea ireală.

C R E P U S C U L

Un zîmbet palid, miere și ulei
Și Dumnezeu din ceruri se coboară.
Culori de sex în sînge pe alei
În ape zbate liniștea de seară.

al. dimitriu-păușești

dar bucuria nu se mai poate preface în zîmbet
prin geamuri ochii morților privesc înăuntru
și o înțelegere grozavă sfîșie plastronul mîndriilor inutile
trenul trece prin dreptul podurilor de unde santinelele
salută

dar mergerea e înspre moarte și toiul se lămurește
din coridor apare palid acela care ai fost la
saptesprezece ani
și îmbrățișarea cu el se pralungește pînă la ziuă
pe cînd conduse de un deget trenurile trec mereu

mai departe
geo bogza

TACEREA DESLANȚUITA

Adesea îmi încerc vocea și știu o zi în care gîtlejul îmi va răspunde cu sunete de lut.

sașa pană

Acum, își împlinea poetul gîndul lui de tăcere
universală

strinsese'n dinți virtutea ruginei din gîtlejuri
ca pe o glandă o grefase în trupul zgomotoșilor
și a doua zi orașul se svîrcolea în panică
tăcerea îngrozitoare cu care își chinuise prietenii
și cîinii

se întindea ca o pecingine în glasul vorbăreților
o femeie a vrut să ridă și risul i-a fost de vată
o placă de gramafon se învîrtea mută sub acele
neputincioase

buzele se deschideau în gol și nici o vorbă n'a mai
putut fi rostită

tăcerea creștea în case și în gîtlejuri
lipsite de zgomot urechile se deprindeau veștede

de pe cap
pe străzi cîinii le înșfăcau lacomi de prin șanțuri
înpăimîntați oamenii isbeau în garduri și în tinichele
cineva încerca spărgînd geamuri cu pumnii
dar nici un sunet n'a putut fi stors din materie
din cer hoiturile păsărilor curgeau sufocate de

neputința cîntării
în gări trenurile se ciocneau ca niște gînganii
dar oamenii înebuniți au vrut să audă cu orice preț
o casă a fost asvîrlită în aer jocul părea de pădădie
au prăvălit atunci turnul cel mare din mijlocul

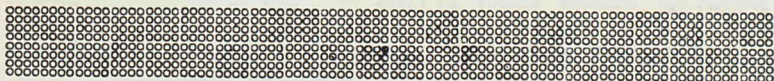
orașului
și turnul s'a năruit fărîmînd piața și casele
fără ca vre'un scrișnet să se isce între cărămizi
cu fiecare clipă setea de sgomot

creștea mai chinuitoare
atunci, aproape de timpan oameni și-au slobozit

revolvere
și au căzut palizi prin șanțuri fără să poată auzi
detunătura

înfuriate, cetățile s'au dărîmat între ele cu obuze
un hohot de ris monstruos a izbucnit dela un
capăt la celalt al pămîntului
dar tăcerea era halucinantă, imensă, sfișietoare,
așa cum o dorise poetul.

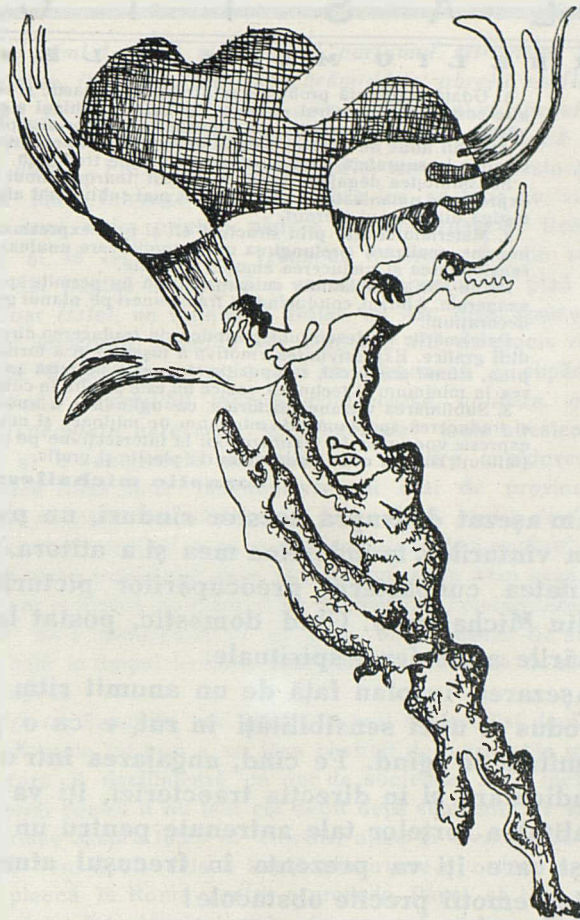
andré far

„Momîia morții, cafenelele-baruri din lumea cealaltă, naufragiul celei mai frumoase rațiuni în somn, zdrobitoarea cortină a viitorului, turnurile lui Babel, oglinzile inconștenței, zidurile de nestrăbătut din argint improșcat ale creierului, aceste imagini prea uimitoare a catastrofei umane nu sînt poate decît imagini.

Totul ne face să credem că există un punct oarecare al spiritului de unde viața și moartea, realul și imaginarul, trecutul și viitorul, susul și josul începează să mai fie percepți contradictorii. Ori, în zadar s'ar căuta activității suprarealiste un alt mobil decît speranța să determine acest punct“.

andré breton

s. perahlm

J O C D E C O P I L

un copil

Un, doi, trei, fericire,
un, doi, trei, fericire
ghicitoare, ghicitoare,
să-mi vorbești, îmi vei vorbi
de fericire sau de nenorocire?
toți :
Pe mîini și pe picioare,
dansează, dansează laleaua;
în grădină musca de miere
se trezește și spune :

un copil :

FERICIRE

toți :

Fericire, fericire, fericire
unghii roze de dumineci,
tata e ghebos, mama s'a
spînzurat,
un, doi, trei, fericire, fericire!

un copil

Un, doi, trei, nenorocire
un, doi, trei, fericire,
ghicitoare, ghicitoare,
să-mi vorbești, îmi vei vorbi
de fericire sau de nenorocire?

toți :

În grădină musca de miere
se trezește pe mîini,
dansează, dansează pe picioare
laleaua a spus :

un copil

NENOROCIRE

toți :

Nenorocire, nenorocire,
nenorocire,
păr tun sîn zile de sîrbătoare,
frățiorul meu e singur la noi,
cu briciul tatei se joacă,
un, doi, trei, nenorocire,
nenorocire!

réné daumal

În romînește de sașa pană

P L A S T I C A

C O R N E L I U M I C H A I L E S C U

1. Odată rezolvată problema reintegrării în plastic și refixate legile compoziției în cadrul noii spiritualități, psihicul simte o adevărată nevoie de desrobire din rigorile formulelor-discipline.

Aportul adus de cubism, refăcut în requisița subconștientului este adus la suprafață numai prelucrat și după trebuință.

Sensibilitatea degajată caută în sborul înaripat noul forme de expresiune umanizată în care lirismul mai subtil, mai afinat își recâștigă din terenul pierdut.

2. Materialul așezat prin structură cît și prin expresiunea logică impune realizării prelungirea unei emoții care anulează întrucît sensibilitatea și traducerea emoției imediate.

Pe de altă parte intuitiv culoarea formă nu permite spiritualizări exagerate. Abuzul, conducînd la transpuneri pe planul grafice sau decorațiuni.

Deformările în desen sînt posibile prin traducerea directă a gândirii grafice. Expresivitatea emotivă a tuseului și a formelor (linie, plan, ritmul arabescat, compoziție etc.), este permisă prin reducerea la minimum al tehnice, ceea ce nu este posibil în culoarea ulei.

3. Sublimarea viziunii picturale ca oglindirea a unui tot psihic și traducerea spontană prin minimum de mijloace și maximum de expresie vor putea în viitor contopi la intersecțiune pe linia „esențialului” sinteza celor două planuri: plastic și grafic.

corneliu mihailescu

Am așezat deasupra acestor rînduri, un paragraf, ca roza vînturilor, la îndemîna mea și a atîtora, pentru comoditatea cunoașterii preocupărilor picturii d-lui Corneliu Michailescu. Ghid domestic, postat la toate deplasările atmosferei spirituale.

Așezarea în plan față de un anumit ritm lateral ție, produs al unei sensibilități în rut, e ca o posesiune limitată în gînd. Pe cînd, angajarea într-o cursă perpendiculară și în direcția traectoriei, îți va valorifica calitatea forțelor tale antrenate pentru un anumit scop, și care îți va prezenta în frecușul atmosferei, tot atîtea emoții precite obstacole!

Un iureș cu sufletul în buze, pînă'n oaza primului luminiș și satisfacția unei bune funcționări, atunci cînd remușcările pentru aventurile cu risc dispar. O cursă simpatcă, în care angajat cauți un razăm printre subterane și stînci ascuțite.

Stimulat de paragraful d-lui Corneliu Michailescu, tentația de a circula ca observator fascinat de miracolul poeziei sale turburătoare îmi hotărăște — după primul contact — luciditatea comprehesiunii. Alîtea scene la cari sînt martor. Cîte armonii la polii opuși, atîtea schimbări brusce de temperatură. E un drum periculos pentru care trebuie să faci, armat, față la toate împrejurările. Și după emoțiunea contactului, scoborîrea spre nivelul debarcaderului. Infiltrările emoționale, cocoașă implinită pentru caravana de mîine.

Noi cari am fost atenți de timpuriu la toate manifestările plastice ale d-lui Corneliu Michailescu, i-am cunoscut rutina unui meșteșug adaptat preocupărilor cubiste. În opera d-sale se revizuiă o serie întreagă de probleme, cari au format într'un trecut apropiat ideologia unei întocmeli în serviciul construirii tabloului din punct de vedere strict plastic. Adică din nevoia unei așezări echilibrate a formei și culorii. Emoțiunea se volatiliza pentru spectator, din aportul sufletesc transmis în plămădeala contopirii.

Virtuozități de inventator, și un joc infinit al sensibilității. Această meteahnă organizatoare a izolat și deplasat pe artist din sfera preocupărilor pur spirituale. Separațiunea — a fortiori — de tot ceia ce se chiamă necunoscut, provocată dintr'o adîncire în marasmul consolidărilor tehnice, a trebuit să bruscheze și în spiritul d-lui Michailescu o rebifare.

Animat de un efort proaspăt, s'a rupt trădînd cu emfază atîtea viziuni în cari s'a complăcut. Părăsînd obiectul pentru umbra lui, s'a angajat pe un clin de

aripă fluturînd în infinit, pâlăiri luminoase în necunoscut.

Evaziunea lui, jucăriile de azi, o dramă a unei spiritualități noi. Într'o regiune în care se risipesc ciripituri și gesturi de undă în traectoria luminii de astru.

Ce importanță mai pot avea considerentele cari pot estompa pentru privitor, ascensiunea lui Michailescu? Calitățile tehnice, virtuțile plastice, le va putea asezona în sborul vertiginos, sau va trebui să-și potolească la o anumită altitudine mersul ascendent? Semnele steagurilor înfipte în harta văzduhului pentru cunoașterea întinerarului, sînt atîtea jaloane indiscutabile pentru efortul depus.

De aceia nu știu cît adînc e păcatul, dacă subscriind la capitalul inițial al acestei întreprinderi spirituale o serie de observațiuni critice, voi reuși să fructific pentru viitor atîtea valori nepuse încă în circulație.

La fel nouă d-lui Corneliu Michailescu îi stau piedică deopotrivă spre realizare veșnic aceleași elemente în luptă: imaginea stereotipă desbrăcată de sens spiritual și imaginea reprezentativă de emoțiune. Vehiculul plastic își prezintă calități structurale, cari secătuite și obosite în corseturi de formulă, irump ca bubele, în cercuri concentrice.

Și de aceia, pictorul sufocat în adaptarea la o formulă, își pecetluște o stare echivalentă împotenței spirituale. Și care nu se dovedește în desenurile d-lui Michailescu. O prezumție: graficul, desenul, așezarea reprezentativă a unei plăsmuirii emoționale, prin mijloace sintetice, deja organizate în subconștient. Culoarea, lirism ades distrugător al desenului, provocătoare de emoțiuni nesfîrșite și variate. Prin contact ar trebui un nou conformism compozițional, un aliaj proaspăt cu proprietăți alchimiste. Imi place să cred în adevărul poetic al desenurilor d-sale. Nesuportînd nici o alterare de pe urma vre-unei învecinări protivnice, ele își tipă calitățile cu surle proprii. Iar expresivitatea și rapida transpunere dovedesc traducerea limpidă a unei emoțiuni imediate. Deformările sînt arme de o expresivitate fericită, tari și ades la noi.

Trasmutațiile emoționale în domeniul uleiului se fac anevoios. Elementele ce ciocnesc în fața barierelor greoaie, împotmolind pasiunile în fașă. Reminiscente barbare își arată șira spinării, dealungul atîtor văi productive. Simbolul se îmbracă în forme adesori plate, și culoarea e subiectivă, îndărătnică și egală.

Contopirea valorilor nu se amalgamează și răsbufulneli greoaie ajută pete de rugină pe oțelul încă fierbinte.

Pe linia asensiunii, halte de refacere în umbrare de pînă, semne pentru consolidările viitoare.

Nu cunosc, dragă Corneliu, ceva mai captivant și mai întăritor decît popasul reculegerilor și a revizuirilor în lupta contra relelor deprinderi și a greșelilor trecutului; iar rigoarea la care te supui, îți slefuește calitățile, pentru isbînda de mîine.

Și o spun cu acea insistență care dovedește o anumită atracție de ordin interior, pentru virtuțile tale și pentru misterul de care te lași pătruns.

Și aceasta nu dovedește un păcat.

m. h. maxy

A C V A R I U M

A. L. ZISSU. *Ereticul de la Mănăstirea Neamșu.*

Se deosebesc eroii acestei cărți de eroii tuturor celorlalte obișnuite prin latura lor comună și cea mai caracteristică, atât de caracteristică, încât devine singura lor latură: preocuparea de Dumnezeu.

Nu preocuparea de suprafață impusă de dogme, nu o serie de speculații cerebrale asupra religiei, ci un cald fluid care îi face să trăiască intens și îi transfigurează rupându-i de orice altă realitate.

Evocarea în scris a felului acesta de a vieții este atât de isbită încât nu mai e hazard discuția unei probleme pe care cartea o ridică.

Disociația făcută de rigorile estetice pure între artă și celelalte preocupări realizându-se tangențial beletristica, a dus la formarea unui unghi de recepție strict estetic, refractar oricăror încercări de a emoționa pe altă cale. Această balanță mai sensibilă și mai echitabilă a imponderabilului a trebuit să se impună militant într-o vreme când altele erau elementele după care se stabilea valoarea unei opere de artă. Pentru triumful ei a apărut o producție ad-hoc și oarecum șarja, demonstrând legile emoției estetice care în realizarea ei n'avea nevoie de nici un apel la o anumită serie de preocupări, așa cum se pretinsese. Creațiunile s'au împlinit și au putut fi valorificate pentru frumusețea lor în sine, fără nici o legătură și chiar în răspărul noțiunilor de morală, religie, societate, aspirații spirituale.

Dar iată o carte realizată în cel mai riguros cadru estetic și totuși având impletite în substanța ei filioanele vinjoase ale unor preocupări pentru a căror sesizare puțințele balanței estetice devin insuficiente.

Ca la o pornire în sbor când avionul se debarasează de sol după ce și-a luat viteza pe el, citirea „*Ereticului*” depășește dela un timp emoția estetică, o altă mai puternică o copleșește și îi ia locul, puțința de a sesiza și a te pătrunde de o esență biblică și permanentă a lucrurilor pe lângă care obișnuitele încântări estetice par un palid artificiu, e poate aceasta un merit al autorului sau un defect al recenzentului, poate că depășirea emoției estetice nu se înțelege decât acelora cu predispoziții organice sau de moment față de preocupările mistice, dar numai astfel cartea își desvăluie cea mai adevărată și și mai prețioasă substanță, cei cu mijloace de recepție fixate în formule nepuțin-o sesiza decât insuficient și unilateral.

Dela aceste generalități e o abdicare și o trecere într'un plan minor, încercarea de a-i face un rezumat și o prezentare.

Totuși, undeva la o mănăstire din munții Moldovei, grație temperamentului său de solitar care la rîndul lui era desigur grație acelei practici pe care bucatarul o denunță sub numele de „malafie”, părintele Lazăr reusește să se smulgă din onctuoșitatea vieții monahale și să trăiască o viață extatică și era de găsit singur printre brazdele de ceapă ale căror buruieni le smulgea cu o grație și o paliditate de domnișoară care ar cînta la pian. Proscris și birsit de cancanul mănăstirii, el e totuși singurul ei canonic autentic, preocupat și mistuit de întrebări, pînă în seara cînd izbucnește în timpul slujbei denunțînd arzător călugărilor caracterul putred al credinței lor mărginită la respectarea unor forme în care se instalaseră spre imbuire.

De sub ploaia de pumni și de ciomege, părintele Lazăr a scăpat totuși cu viață pentru a trăi o noapte halucinantă cînd totul pare în flăcări, iar nebunilor din mănăstire li s'a dat drumul ca unor fiare.

În capitolul următor — Pubertate — în chinurile și halucinațiile adolescentului Iacob apare un sfînt cu tălpile crăpate de drumuri, e undeva într'un templu, și îi vorbește în timp ce zece naiade îi sug cu guri lacome degetele pline de sînge și fărîna. S'ar putea ca acest sfînt să fie părintele Lazăr fără să știi dacă Iacob l'a înțeles adevărat sau i-a apărut numai în vis și în privința aceasta cartea d-lui Zissu se dovedește de cea mai pură esență suprarrealistă.

Adolescentul Iacob și el un chinuit de trezirile pubertății dar susținute cu același fluid mistic care îl străbate din creștet pînă în tălpi la primele lui aflări despre femeie. Acei cari și-au consumat pubertatea în cinism și în contacte rapide cu femeia sau acei cari si-au diluat-o într'un sentimentalism de confuzii, nu vor putea înțelege niciodată savoarea de trăsnet care îl străbate pe Iacob la apropierea de el a unei figuri dintr'o cărmidărie oarecare și a cărei cămașă desfăcută pușin la piept e un cataclism care îl prăbusește cu mii de ani în urmă, în altă viață și toate aceste inițieri învăluite într'o puternică poezie care îi mistuie ființa. „*Printr'o pîlnie înfiptă în creștet, un metal topit fîșînd parcă din snîii împietriți ai felei și mirosind a*

iarbă, a pămînt umed și amintind parfumul sfîrcurilor ce-l atînsese în ojun, lîngă cuplorul din cărămidărie, obrajii scofilciși, l se prelingea în vine, în case, în carne. Simți cum încheieturile îi plesneau sub apăsarea oaselor ce se întindeau ca după un somn lung și adînc”. Frazе de prospețimea și savoarea acestora, încrustează în fildeş întreaga carte și citirea lor se face cu senzația de inedit a unui drum printr'o pădure în care vreascuri troanesc sub picioare și la fel ca niște vreascuri trosnesc frazele sub pupilă ducînd din pagină în pagină o savoare consumată pînă la urmă.

Doar *Uziel*, un vagabond dotat cu har divin rostește cuvinte cari sînt improprii planului său spiritual, atât de precis ridicat, încît știi de dinainte cum ar trebui să vorbească și supără cînd îl auzi rostind: „*irezistibil, dispute, controversе, antiteze, arabescuri bizare, speculații cerebrale, spontaneitate*” toate acestea către o bătrînă și o analfabetă negustoreasă de tîrg moldovenesc, sau următoarea frază bună îndebîtit vreunui crai de provincie. „*Prin Aprilie o poșghîță de sticlă rece făcea încă grații de fată bătrînă unui soare fraged care o uciddea cu sărutări perfide*” și în nici un caz dintr'al extaticului care numai după puțin timp avea să-și găsească într'o fințînă moartea și pe Dumnezeu; condamnarea pe care le-o fac nu e principială ci în baza unei senzații de sbîrnat în ureche ivită în timpul lecturii, dintr'odată, nechemată de nici o idee preconcepută.

Efraim Levanda, mai casnic și mai intelectualist decît părintele Lazăr, sfîrșește tot prin a se lăsa covîrșit de caracatița unei preocupări care îl desființează ca om de societate și îl închide între patru pereți pentru a nu mai eși decît după săptămîni de sbucium și cu o viziune asupra lumii în clocole, ajuns la credința că mîntuirea nu poate veni decît dela o totală răsturnare a ordinei actuale din religie, pleacă la Roma pentru a prelînda Papei să i-se supună și aberația lui e totuși un principiu de supremă vitalitate fiindcă toate stabilirile degenerază dela un timp în viciu și o regenerare nu s'ar putea face fără intervenția disperată a unui exaltat.

Fără ca vreunul din acești doi eroi — singurii dinamici și cu tendință de acțiune din toți cei pe care îi cuprinde cartea — să ajungă la vre-o isbucire chiar ipotetică; și părintele Lazăr și Efraim Levanda sînt tăiați fără nici o reticență din aluatul celor mai îndărjiți vizionari.

Preocupării și efortului lor de a se smulge din văscozitatea stabilirii se opune figura lui *Reb Sruț Gher* care obligîndu-se să ispășească păcatul unei siluri de fecioară în însăși religia în care îl înfăptuise, a mers într'alt cu respectul și necrăcnirea față de rigourile ritualului încît, călcarea uneia dintr'acestea de către un altul, căpătă porporiile unui cataclism. Inverse decît a celorlalți, sbuciumul și neliniștea lui sînt mai puțin interne.

Dar pe lângă adolescențul Iacob și maturii Lazăr și Levanda, cartea cuprinde și un exemplar de bătrîn *Danil*, în care preocuparea erotico-mistică e prelungită ca o rădăcină vinjoasă și îl face să se deosebească violent de toți ceilalți tovarăși de vîrstă eșuați în senilism și în manii mărunte. Puterea cu care continuă să fie turburat de misterul femeii, pasiunea care îl duce la halucinantă acțiune din noaptea cînd a furat o dansatoare a circului, la rugămintea ei prefăcută de lună în păpușe de panopticum, evocă o lume cu toate virtuțile lumilor din povestirile fantastice și în plus străbătută de permanentul fluid mistic al cărui ritm imprimă paginilor o undulație oceanică, amețind, răvășind, turburînd.

andré far

FREDÉRIC HÖLDERLIN: *Hyperion* ou l'ermite de la Grèce.

F. PANFÉROV: *La communauté de gueux*. (Collection Horizons)
E romanul din care Eisenstein și Alexandrov au extras scenariul „*Liniei Generale*”.

MAX ERNEST: *Rêve d'une petite fille qui voulut entrer au Carmel*. (Editions du Carrefour).

„Va veni o noapte cînd Academia de științe însăși nu va dispărea să-și cufunde privirea în cloacele lumii. Va veni noaptea cînd, acoperiți cu toate bijuteriile lor, cele câteva schelete secundare pe cari le numim savanți, își vor pune această problemă:

La ce visează felițele cari vor să intre la Carmel?”

PE FRONTUL DE ALGE. 19.II.1931. *Morți*: Gheorghe Crașin. *Nașteri*: Costea Șar, Fredy Goldstein. *Divorțuri*: Aureliu Baranga.

BIFUR. Revue. No. 7. S.-M. Eisenstein: La dramaturgie du film; Efim Vikhriov: Palekh; Léon Pierre-Quint: Revision des idées de nation et de patrie; Pierre Audard: La proie du vide; etc.

LE GRAND JEU. Revue. No. 3.

COLABORATORUL nostru D-1 Alex. Dimitriu-Păușești lucrează la o carte de eseuri asupra mentalității și sufletului modern. Va privi alți mișcarea românească precum și câteva „cazuri” — Rimbaud, Lautréamont, R-Dessaignes, etc. — europene. Cartea va apare în editura „Unu”.

NANES este asociația artiștilor plastici din Praga cari vernisează la 1 Martie noul ei sediu în pavilionul de pe cheiul Rieger, cu 60 pânze din plastica franceză contemporană: Picaeso, Braque, Derain ș. a. Expoziția e organizată pentru sărbătorirea lui Pablo Picasso, membru corespondent al asociației Manes.

LA FESTIVALUL organizat de chinulul poet și regisor I. Șternberg din seara de 18 februarie, Doamna *Floria Capseli* a interpretat ritmic un poem de Tudor Arghezi, citit de Sandu Eliad. Pentru autentică sublimare în euritmie dăm drumul drumul cuvintelor noastre de laudă necontrafăcută cu alerge, să se frângă și să se roage ca și trupul de arc al dasatoarei.

INREGISTRĂM moartea, în urma unui regim de slăbire impus, a lui *Louis Wolheim*, artistul cu fizicul urât și pe care l'am iubit în rolul lui Katzinski din „Pe frontul de Vest nimic nou”.

Louis Wolheim urât și uman, ne intrase în sînge ca o schijă care lasă cicalrice indelibile și circulă.

ȘORICELUL MICKEY. Pagini și tonuri de erudiție, în cari savanții (sic), maniacii și limpii își expun teoriile și le demonstrează, rămîn dincolo de puntea suplă ce o aruncă între adevăr și creier cele două linii sublimale într-o caricatură și subliniate cu tot alțea de text. E o sinteză, o concentrare ca o reducere de numărător și numărilor pînă la fracția cu cei mai mici termeni și totuși egală cu aceia de la care a pornit. Deaceia și pentru satisfacția rîndurilor inutile ce vor mai urma reproducem din *Simplicissimus* desenul unui expatriat benevol, convinși că nici unul din cuvintele noastre nu vor înfige altfel de sugestiv și nici nu vor complectea adevărul așa cum trăiește în caricatura lui Kapralic.

VEDETELE ECRANULUI: „E nemai auzit! Acest minuscul Mickey impinge în umbră toate celebritățile noastre!”

Adevăr suprem. Dela primul film al cărui vedetă era șoricelul Mickey, am plecat despicat de intensă turburare. În zece minute am trăit o înălțare discontinuă de imagini neașteptate, o dezordine ritmică în care Mickey și frații săi, cîmpia, cîini, instrumente, bănci de școală, o bucată de cașcaval și întreg decorul erau o dezlănțuire în frenezie de transformări miraculoase, neașteptate. Se deschide o gură de crocodil și între dinți se înfund coarde și în loc să fie înghițit, Mickey cîntă la harpă, pînă cînd de dincolo de zid o cămilă își

crește gîtul cu doi stîlpi de telegraf și Mickey e furat pentru ca să devie cocoasă și imediat din gîtul cămilei să-și facă o coardă și să joace în sărituri ca fetele din pension, în pauze. Și cu o inepuizabilă ingeniozitate,truairile continuă ritmic. Nu imitînd natura, ci inventînd una.

Dar îmi venia să-mi chini bucuria pentru că filmul desenelor animate nu ie vorbit. Mickey tace. Muzica,sonorizarea acestor filme e cel mai irefutabil triumf, poate singura justificare pînă azi a filmului sonor ca artă. Nu mai auzi nici ciocăniturile în ușa ale lacheului, nici oftatul albastru al domnului Petrovici, nici cîntecele cu mîna pe sînga vestei a fetușilor moscopoli găzduiți la Hollywood. În filmele soarecei Mickey suntele nu sînt elementul de clișeu naturalist pentru sgomolele materiale din fuga, plînsul sau tumbete eroilor manevrați de penița lui Ub Iwerks. Fiecare rînd din metamorfozele eroilor e complectat de muzica corespunzătoare stărilor sufletești ce acestea ne provoacă. E muzica din *echivalențe sonore* (S.-M. Eisenstein).

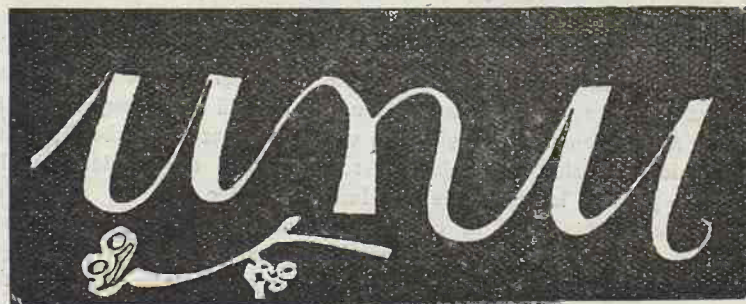
Iată dar filmul în care strigă neliniștea paralogismelor, vîselor — în sălile de proiecție e noapte — filmul în inextricabilă contingență cu poemul suprarrealist. E scurt cît un jazz pe placa unui palefon. Poate pentru că e mult anevoioasă creiarea lui, poate pentru sfîrșitul ca o trezire neașteptată din vis.

sașa până

STUDIO
MAXY

Interiorul modern

Calea Victoriei, 77
(vis-a-vis de Biserica Albă)

apare sub conducerea unui comitet în prima duminică a fiecărei luni, girant responsabil: semnatarul fiecărui articol.

studio grafic „Steaua Artei” b-dul Maria, 2

www.dacoromanica.ro